

Immigració: reptes i oportunitats

Crèdits

Observatori Social de "la Caixa"

Fundació Bancària "la Caixa", 2020

Plaça de Weyler, 3
07001 Palma

DL: B 28893-2015

Comissariat de continguts:

Francesc Ortega

Edició i redacció:

Eulàlia Torras-Oliveras

Traducció:

Jordi Palou

Disseny de la coberta:

Estudio Javier Jaén

Disseny gràfic i maquetació:

Tramatica SL

La Fundació Bancària "la Caixa" no s'identifica necessàriament amb l'opinió dels autors d'aquesta publicació.

Sumari

3 Carta del president

4 Resum

5 Baròmetre

6 Indicadors de context general

10 Indicadors sobre immigració

17 Articles

18 La immigració dinamitza l'Espanya rural, per Luis Camarero i Rosario Sampedro

25 Immigració, integració i sostenibilitat del sistema educatiu, per Lúdia Farré i Francesc Ortega

34 Entrevista

Giovanni Peri: «La idea que els immigrants treuen la feina als autòctons és errònia»

38 Ressenya

Entendre la immigració per conviure-hi en el futur, per Carlos Ochando Claramunt

41 Bones pràctiques

42 Projecte d'intervenció comunitària intercultural

43 De refugiats a ciutadans (Von Flüchtlingen zu Bürgern)

44 Mares veïnes (Bydelsmødrene)

45 Curant (Allotjament compartit i gestió de casos per a joves refugiats no acompanyats a Anvers)

46 Via ràpida (Snappspåret)

47 Èxit per a tothom (Success for All)

Carta del president

Isidre Fainé

President de la Fundació Bancària "la Caixa"

Em complau de presentar un nou *Dossier* de l'Observatori Social de "la Caixa", dedicat en aquest cas a un dels temes més rellevants per a l'evolució de la societat espanyola actual: la immigració.

A través de l'aportació d'idees i de resultats amb suport científic, l'Observatori s'ha consolidat com un instrument que contribueix a la presa de decisions informades i rigoroses. Aquest *Dossier* ens ofereix la possibilitat de reflexionar sobre els canvis que representa per a la nostra societat l'arribada de milions de persones des del començament del segle XXI.

Ho fa, com és habitual, amb la participació d'investigadors reconeguts en aquest camp. Si assumim que la immigració és un dels grans desafiaments de la societat espanyola del futur, en primer lloc hem de reconèixer la seva contribució al benestar econòmic i social d'una població necessitada de capital humà. Així mateix, els canvis demogràfics que han comportat els nous habitants del nostre país han fet que la societat espanyola sigui més diversa i cosmopolita.

Hem de mirar, però, que la diversitat actual no condueixi a un augment de la desigualtat. Una part important del nou veïnatge disposa de menys recursos econòmics i educatius, i aquesta mancança els fa vulnerables al risc d'exclusió social. Per això cal integrar també cultures, llengües i religions; és a dir, que es tracta d'un repte sobretot cívic i educatiu.

En una societat que ha sofert els embats d'una crisi sanitària sense precedents, els ciutadans han pres consciència que el futur es construeix entre tots. Per a això, l'Observatori Social en general i aquest *Dossier* en particular ens brinden l'oportunitat de conèixer, de manera atractiva i entenedora, resultats i reflexions que, com a eines interpretatives, puguin contribuir al debat i a la presa de decisions coherents i fonamentades en una matèria tan sensible com la de la immigració.

Resum

Aquest *Dossier* comença amb el Baròmetre, que ofereix una sèrie d'indicadors generals sobre temes socials, demogràfics i econòmics per situar Espanya en el context internacional. Tot seguit els indicadors es refereixen específicament a la immigració i a la relació que té amb les dimensions socials més rellevants i els desafiaments que ha d'afrontar el nostre país.

Els dos articles centrals presenten dues dimensions complementàries d'aquesta qüestió. El primer aborda des d'una perspectiva demogràfica l'impacte de la immigració en l'entorn rural, i el segon relaciona el fenomen amb la sostenibilitat del sistema educatiu.

L'article de Luis Camarero i Rosario Sampedro analitza l'evolució de la població rural des del començament del segle, tot destacant el paper que els nous habitants tenen en la renovació generacional. Malgrat la sotragada que va representar la crisi del 2008, l'arribada al món rural de població d'orígens molt diversos omple el buit causat per l'envelliment demogràfic.

Per la seva banda, l'article de Lúdia Farré i Francesc Ortega estudia l'augment de la taxa d'alumnes estrangers a les escoles espanyoles. Aquest fenomen s'ha concentrat als centres públics i ha causat un transvasament d'alumnes autòctons als centres privats i concertats. Tot plegat no contribueix a la integració dels acabats d'arribar, però si les preferències educatives de les famílies autòctones i les d'origen immigrant s'acosten en el futur, el procés es podrà revertir.

L'entrevista a Giovanni Peri posa en qüestió idees preconcebudes sobre els processos i els resultats de la immigració als Estats Units i Europa, alhora que aporta propostes per millorar la gestió de l'arribada d'immigrants a països com ara Espanya.

Pel que fa a la ressenya, presentem dues obres que aborden la immigració des del punt de vista de la gestió política a Europa i de la força del creixement demogràfic a l'Àfrica. El contrast de les dues perspectives ofereix una visió més matisada de la qüestió.

El *Dossier* conclou amb una secció de bones pràctiques, tant nacionals com internacionals, que recull iniciatives com ara el projecte d'intervenció comunitària intercultural de la Fundació "la Caixa" per a la màxima cohesió social d'una societat cada vegada més complexa i diversa.

B

Baròmetre

Sumari

6 Indicadors de context general

6 Visió global

10 Indicadors sobre immigració

10 Diferents dimensions de la immigració

11 Immigració i risc de pobresa

12 Immigració i mercat de treball

13 Immigració i educació

14 Immigració i habitatge

15 Immigració i salut

16 Immigració i integració social

Vegeu més dades a
www.observatorisociallacaixa.org

Indicadors de context general

Selecció a cura

d'Anna Villarroya,

professora d'Economia Aplicada

Universitat de Barcelona

Aquest apartat ofereix un context general als altres indicadors i dades que presenta el Baròmetre. Així, a partir d'una sèrie d'indicadors bàsics i índexs sintètics sobre temes socials, demogràfics i econòmics, la secció proporciona una visió global i temporal de la situació d'Espanya en el context europeu i internacional.

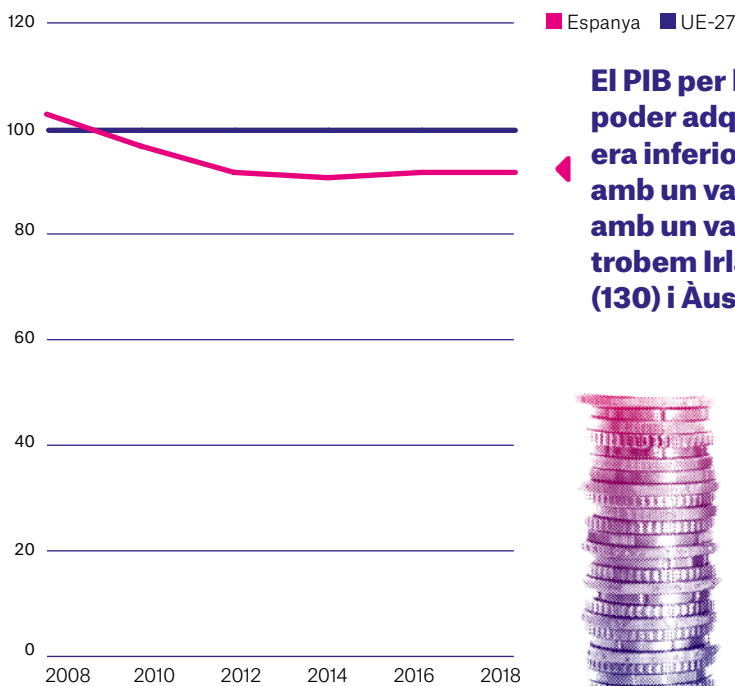
Visió global

1. Nivell de desenvolupament econòmic

Producte interior brut per habitant en estàndard de poder adquisitiu

ESPANYA | UE-27 (DES DE 2020) = 100

El PIB per habitant en estàndard de poder adquisitiu a Espanya l'any 2018 era inferior al de la mitjana europea, amb un valor de 92. Entre els països amb un valor superior a la mitjana hi trobem Irlanda (188), els Països Baixos (130) i Àustria (128)

Font: Eurostat, 2020.

Les dades s'expressen en estàndard de poder adquisitiu; això permet eliminar les diferències en els nivells de preus entre països i facilita, per tant, una comparació del PIB que reflecteix més acuradament la capacitat econòmica dels ciutadans de cada país. El volum de PIB per habitant en

estàndard de poder adquisitiu s'expressa en relació amb la mitjana de la Unió Europea (UE-27), que pren el valor 100. D'aquesta manera, si l'índex d'un país és superior a 100, el nivell de PIB per habitant d'aquest país és més alt que el valor mitjà de la Unió Europea i viceversa.

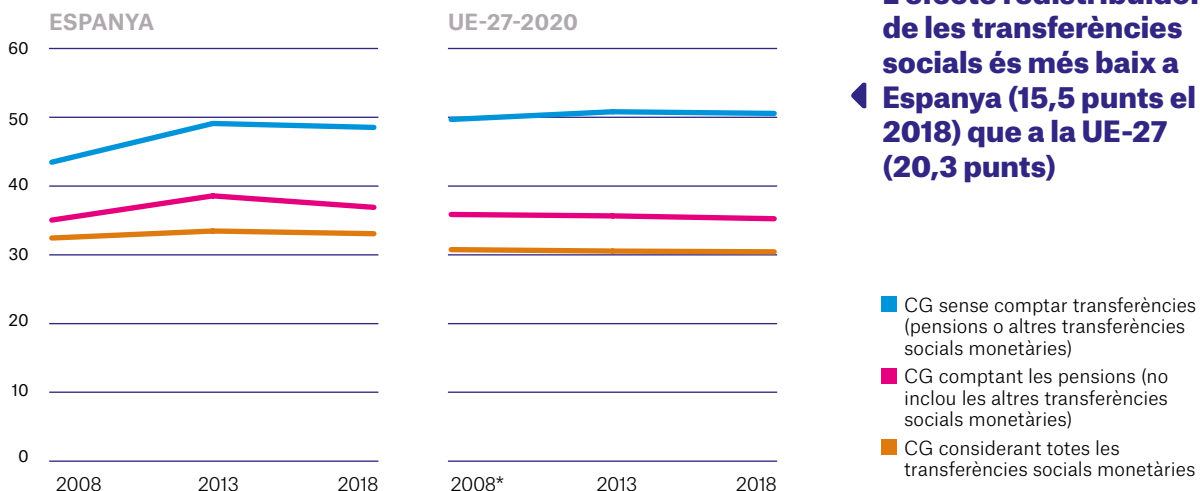

El **coeficient de Gini** mesura la desigualtat en la distribució de la renda. Per facilitar-ne la interpretació, els valors (del 0 a l'1) es multipliquen per 100, de manera que oscil·len entre 0 i 100. Un coeficient pròxim al zero indica una distribució més igualitària, mentre que un coeficient pròxim a 100 implica una elevada concentració de la renda en un nombre reduït d'individus i, per tant, una desigualtat més gran.

L'**indicador AROPE** de risc de pobresa i exclusió social recull una visió multidimensional de la pobresa i l'exclusió social que té en compte la població que es troba, com a mínim, en una d'aquestes tres situacions: 1) per sota del llindar de risc de pobresa; 2) amb privació material severa; 3) amb feines de baixa o nul·la intensitat a la llar.

2. Desigualtat en la distribució de la renda

Coeficient de Gini (CG)

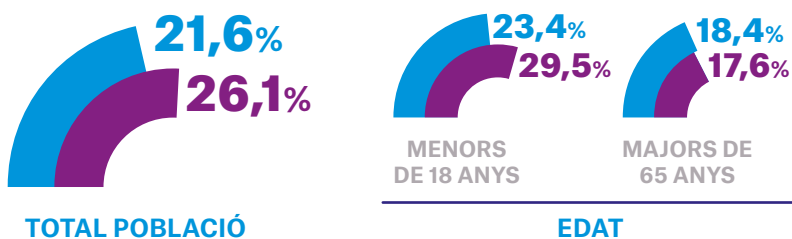
L'efecte redistribuïdor de les transferències socials és més baix a Espanya (15,5 punts el 2018) que a la UE-27 (20,3 punts)

- CG sense comptar transferències (pensions o altres transferències socials monetàries)
- CG comptant les pensions (no inclou les altres transferències socials monetàries)
- CG considerant totes les transferències socials monetàries

Font: Eurostat, 2020 / *Les dades fan referència a la UE-27 (2007-2013).

3. Persones en risc de pobresa i exclusió social

Indicador AROPE de risc de pobresa i exclusió social per grups d'edat
ESpanya i UE-27-2020

En el col·lectiu dels menors de 18 anys, el percentatge de població en risc de pobresa i exclusió social és més alt, com també ho és la diferència respecte a la mitjana europea

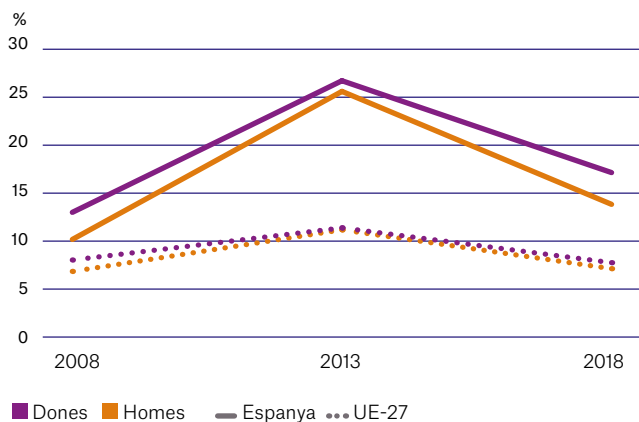
■ Espanya ■ UE-27-2020

Font: Eurostat, 2020.

Visió global

4. Exclusió social del mercat de treball

Taxes de desocupació per sexe
MITJANA ANUAL PER AL TOTAL DE POBLACIÓ,
ESPANYA I UE-27-2020

El 17,1% de les dones estaven a l'atur el 2018 a Espanya, 9,4 punts més que la mitjana europea (7,7%)

Font: Eurostat, 2020.

34,3%

34 de cada 100 joves espanyols (menors de 25 anys) estaven aturats el 2018, molt per damunt de la mitjana europea (16,1%).

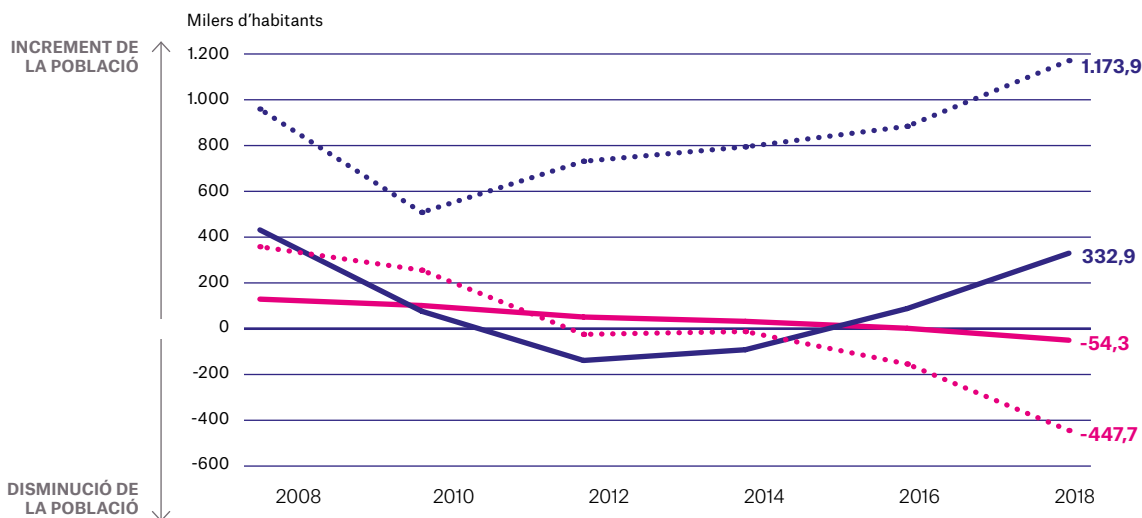
Taxa d'atur de llarga durada (en relació amb la població activa total), 2018:

Font: Eurostat, 2020.

5. Creixement o decreixement de la població

Canvi de la població per causes naturals (naixements i morts) i per moviments migratoris (entrades i sortides)
ESPANYA I UE-27-2020

El 2018 la població espanyola va augmentar en 278.613 persones. Si no hi comptem els fluxos migratoris, la població hauria disminuït en 54.326 persones

■ Canvi de població per causes naturals
■ Canvi de població per moviment migratori
— Espanya ... UE-27

Font: Eurostat, 2020.

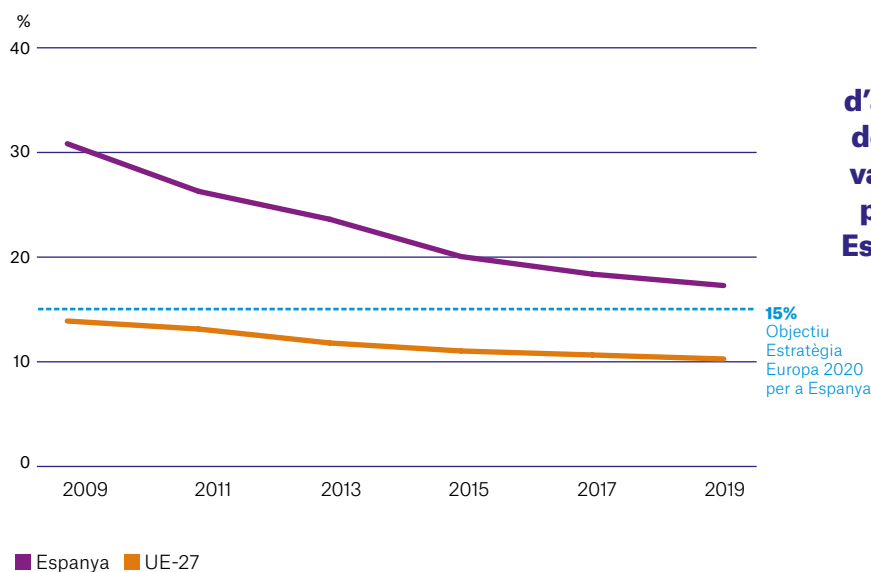

La **taxa d'abandonament prematur de l'educació i la formació** recull el percentatge de joves de 18 a 24 anys que tenen com a nivell

màxim d'estudis la primera etapa de l'educació secundària i que no segueixen cap mena d'educació o formació.

6. Limitacions a la formació de capital humà

Taxa d'abandonament prematur de l'educació i la formació
ESPANYA | UE-27-2020

El 2019 el percentatge d'abandonament prematur de l'educació i la formació va ser del 17,2%, dos punts per damunt de l'Objectiu Estratègia Europa 2020 per a Espanya (15%)

Font: Eurostat, 2020.

Abandonament de la formació per sexe

13,0%

Percentatge de noies (de 18 a 24 anys) que el 2019 van abandonar l'educació o la formació (UE-27: 8,4%)

21,2%

Percentatge de nois (de 18 a 24 anys) que el 2019 van abandonar l'educació o la formació (UE-27: 11,9%)

Font: Eurostat, 2020.

